

# Ježíšovy matky

2



*Kniha rodu Ježíše Krista... Juda zplodil Perese a Zeracha z Támar... Boáz zplodil Obéda z Rút... David zplodil Šalomouna z manželky Uriášovy... a Jákob zplodil Josefa, muže Marie, z níž se narodil Ježíš zvaný Kristus.*

*Celkem tedy bylo čtrnáct pokolení od Abrahama po Davida, čtrnáct pokolení od Davida po babylonské zajetí a čtrnáct pokolení od babylonského zajetí po Krista.*

Matouš 1:1-6, 16-17

**Z**práva o Ježíšově narození v Matoušově evangeliu nezačíná všeobecně známými událostmi z betlémské jeskyně – hvězda, pastýři, jesličky... Počátek evangelia vystupuje z mlžného oparu daleko vzdálenější historie skrze předlouhý a zdánlivě nezáživný rodokmen. Čtenáři snadno dojde trpělivost a přeskočí těch pár odstavců v naději, že se konečně začne něco *dít*. Poselství Vánoc se ale netýká jen samotné události narození – soustředí se kolem mnohem širšího tajemství *příchodu*. Bůh připravoval příchod svého Syna „od stvoření světa“ (Zjevení 13:8). Jako každý správný autor už od začátku předznamenal, jak významnou úlohu Ježíš jednou sehraje, až přijde jeho čas.

Z oněch prvních odstavců evangelia lze tedy vytěžit mnohem více, než by se na první pohled zdálo. Co tyto rodokmeny vypovídají o Vánocích, potažmo o křesťanství vůbec? Dvě věci pochopíme z toho, co Matouš neříká, a dvě z toho, co říká.

### **Evangelium je dobrá zpráva, ne dobrá rada**

Matouš své vyprávění o Ježíšově narození nezačíná slovy „bylo nebylo“. Takhle obvykle začínají pohádky, legendy a mýty (a podobně zní také úvod ke *Star Wars*). Úvodní formule „bylo nebylo“ nám dává signál, že bude následovat vyprávění o věcech, které se ve skutečnosti nestaly nebo si nejsme jisti, zda se staly, ale na tom vlastně nezáleží, protože jde hlavně o krásný a poučný příběh. Nic takového nám ale Matouš nenaznačuje. Píše výslovně: „Toto je rodokmen Ježíše Krista.“ Chce tím Ježíše a jeho dílo pevně ukotvit v dějinách. Ježíš není fiktivní hrdina. Jeho příběh je skutečný.

Všimněme si tu velmi důležité nuance. Dobrá rada je návodem, co máme udělat. Dobrá zpráva je ale svědectvím, že se něco dobrého *stalo*. Rady nás vybízejí k naší vlastní akci. Zprávy nás ale informují o již dokonané akci a vybízejí nás k reakci na ni. Rada říká: „Jednej.“ Zpráva říká: „Někdo jiný jednal.“ Kdyby se například k vašemu městu blížila

nepřátelská armáda, potřebovali byste vojenské poradce a jejich radu. Někdo vám musí říct: tady vykopejte zákopy, tady postavte odstřelovače a tady připravte tanky.

Co kdyby ale postup invazní armády zastavil mocný panovník a porazil ji? V takovém případě už nepotřebujete vojenské poradce. Potřebujete zpravodaje, posly. Řecký výraz pro posla je *angelos* – anděl. Poslové neříkají: „Musíte udělat to a to.“ Říkají spíš: „Neseme vám radostnou novinu. Už nemusíte prchat! Už nemusíte budovat opevnění. Už se nemusíte snažit sami zachránit. Král vás zachránil.“ Něco se stalo, a všechno je najednou jinak.

Vánoční biblické pasáže zaznamenávají, co se odehrálo v dějinách. Nejsou jako Ezopovy bajky s vybroušenou morální pointou. Spousta lidí má za to, že evangelia jsou jen další z řady poučných příběhů, to je ale hluboký omyl. Z příběhu o narození Ježíše žádné morální ponaučení neplyne. Betlémští pastýři, Ježíšovi rodiče ani mudrci z Východu nám nemají posloužit za vzor, jak správně žít. Evangelijní vyprávění nás nepoučují, co máme udělat – informují nás, co udělal Bůh. Zrození Božího Syna do našeho světa je *evangelium*, dobrá zpráva. Je to oznámení: Sami se nezachráníte. Sám Bůh vás přišel zachránit.

Zdá se mi, že mnohá náboženství, ba i mnohé křesťanské církve, chápou a zvěstují spásu jako dobrou radu. Spása je podle nich čímsi, na čem musíme *my sami* pracovat, oč se musíme snažit a čeho máme dosáhnout.

Zasloužíte si ji, jen pokud se správně modlíte, pokud jste dost poslušní nebo pokud absolvujete dost hlubokou duchovní proměnu. Jenže křesťanská evangelijní zvěst spočívá v něčem úplně jiném. Zakladatelé světových náboženství tak či onak říkají: „Přišel jsem ti ukázat cestu k duchovní skutečnosti. Dělej to a to.“ To je dobrá rada. Ježíš Kristus, zakladatel křesťanství, ale říkal něco jiného: „Já jsem ta duchovní skutečnost. Sám bys ke mně nikdy nedošel, a tak teď já přicházím k tobě.“ A to je dobrá zpráva.

Vánoční příběh je samozřejmě jenom začátkem celého vyprávění o Bohu, který nás přišel zachránit. Ježíš také musel podstoupit smrt na kříži. Jeho život a spásu, kterou nám přinesl, zde vnímáme teprve v zárodku. Vidíme zatím jen náznak toho, co se má stát. Ježíš přišel, aby zaujal naše místo na lavici obžalovaných, aby zaplatil za naše hříchy, aby vzal na sebe to, co bychom si ve skutečnosti zasloužili my. Kde bychom kvůli svým hříchům proti Bohu i bližním vlastně měli skončit? Někde tam venku, v chladu a temnotě. Ježíš se narodil

v temném a chladném chlévě, ale to byl zatím jen začátek. Na konci svého života zvolal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Matouš 27:46). Na kříži byl sám uvržen do duchovní temnoty, aby-  
chom my mohli být přivedeni do hřejivého světla Boží přítomnosti.

Křesťanství tedy není primárně cestou sebezdokonalování. Evangelium tu není od toho, aby-  
chom z něj čerpali inspiraci a rady do života (ačkoli má pochopitelně značný vliv na to, jak žijeme). Podstatou evangelia je, že potřebujeme být spa-  
seni a že na to ani zdaleka nestačíme sami. Život v Kristu nezačíná rozhodnutím žít jinak a lépe, ba ani rozhodnutím chodit do kostela. Začíná něčím úplně jiným: spolehnutím na to, co už se ode-  
hrálo v dějinách. Skutečně se Bůh stal člověkem? Skutečně Ježíš žil, trpěl a zemřel za nás? Skutečně zvítězil nad temnotou hrobu? Pokud se to dooprav-  
dy stalo, teprve pak dávají smysl všechny biblické pasáže o tom, jak máme žít. Pokud by ale náš pří-  
běh začínal slovy „bylo nebylo“ – pokud by byl pou-  
hou sbírkou inspirativních duchovních rad, a ne popisem nejúžasnějších událostí dějin – pak by to celé byl nesmysl. Smyslem Vánoc je odhalit, že evangelium není dobrou radou, ale opravdu dobrou zprávou.

## **Evangelium není pokus o únik z reality**

Vánoční příběh jistě není literární fikcí, ale podle mého názoru má úžasný vliv na to, jak čteme beletrii.

Těsně předtím, než Peter Jackson uvedl do kin první díl svého filmového zpracování trilogie *Pán prstenů*, se objevila řada článků, v nichž se literární kritici i další znalci hrozili nad novou popularitou žánru fantasy s jejími fikčními světy, mýty a legendami. Považovali to za projev dětinství, úpadku a zpátečnictví. Moderní člověk by přece měl být realističtější. Měli bychom vědět, že skutečnost není černobílá, ale jen různě šedá, a že příběhy s happy endem jsou vlastně kruté, protože v realitě vše dopadá jinak. Anthony Lane o Tolkienově románu v časopise *The New Yorker* napsal:

Ta kniha sice na každé stránce překypuje siláctvím, ale pokud se její četbou někdo nechá uchvátit a strhnout (jak se to napoprvé stalo mnohým z nás), je to příznakem spíše ... jeho vlastní neochoty vyrovnat se s jemnějšími nuancemi života, což koneckonců není nic jiného než zbabělost.<sup>1</sup>



A přitom Hollywood v současnosti recykluje nej-různější pohádkové motivy zkrátka proto, že je po nich poptávka.

Známé pohádkové příběhy jako *Kráska a zvíře*, *Šípková Růženka*, *Král Artuš* nebo *Faust* jsou samozřejmě smyšlené. Nejsou v historickém smyslu pravdivé. Přesto se zdá, že naplňují určité potřeby lidské duše, které by realistické vyprávění nikdy neuspokojilo. Hluboko v našem srdci se totiž skrývají právě tyto tužby – zažít něco nadpřirozeného, uniknout jisté smrti, najít lásku na celý život, nikdy nezestárnout, dožít se naplnění všech svých snů, umět létat, komunikovat s jinými tvory, porazit zlo... Dobře podané fiktivní příběhy nás dokážou hluboce dojmout a uspokojit. Jak to? Protože právě po takových věcech niterně toužíme a dobré vyprávění může tuto naši touhu na okamžik nasytit, i když víme, že je smyšlené.

*Kráska a zvíře* vypráví o lásce, která nás může povznést nad zvířecí podstatu, do níž jsme se sami zakleli. *Šípková Růženka* zase ukazuje, že i když dřímáme v jakémsi čarovném opojení, odněkud se zjeví urozený princ, který nás probudí. Nasloucháme těmto příběhům a rozechvívají nás, protože někde hluboko v srdci věříme (nebo alespoň chceme věřit), že jsou vlastně pravdivé. Smrt přece není konec. *Neztratíme své milované. Zlo nemůže*

zvítězit. V nitru cítíme, že i když tyto příběhy na první pohled nejsou reálné, na hlubší úrovni v nějakém smyslu pravdivé jsou, nebo by aspoň *měly být*. Rozum nám ale říká, že to tak není, a kritici nás v tom jen utvrzují. Varují nás, že přece nemůžeme věřit pohádkám o dobru a zlu, o nadpřirozenu a věčném životě – všechno je to přece jen zbabělý útěk před realitou.

Jenomže pak tu máme vánoční příběh. Na první pohled vypadá úplně jako smyšlená legenda. Slysíme vyprávění o bytosti z jiného světa, která pronikne do naší pozemské reality, vládne nadpřirozenými schopnostmi, utišuje bouře a křísí mrtvé. Pak se ho zmocní nepřítel, zabijí ho, a když to vypadá, že všechna naděje je ta tam, náš hrdina nečekaně vstane z mrtvých a všechny zachrání. Čteme si ten příběh a říkáme si: *Další krásná pohádka!* A není divu, vždyť vánoční příběh opravdu zní jako jeden z těch příběhů, které *poukazují* k hlubším pravdám.

Jenže evangelista Matouš takové čtení odmítá už tím, že Ježíšův příběh ukotvuje v dějinách, ne v jakémsi mýtickém „bylo nebylo“. Tohle není pohádka. Evangelium není jen další působivý příběh odkazující k čemusi hlubšímu – Ježíš sám *je* ona hlubší pravda, ke které všechny ty příběhy ukazují.

Ježíš Kristus přišel z onoho věčného, nadpřirozeného světa, o kterém tušíme, že skutečně existuje.

Srdcem vnímáme, že existuje, i když hlava říká, že ne. O Vánocích sestupuje ideál do skutečnosti, věčnost do časnosti, a tím i do našeho světa. Pokud má tedy Matouš pravdu, pak v našem světě skutečně je přítomen jakýsi zlý čaroděj a my vezíme pod jeho kletbou a také tu skutečně je vznešený princ, který tu kletbu zlomil, a existuje i láska, od které nás nic nemůže odloučit. A jednoho dne skutečně budeme nesmrtelní. A porazíme zlo. A náš svět, ve kterém dnes vládnou zákony džungle, se jednou naplní takovou radostí, že i stromy se roztančí a rozezpívají (Žalm 65:14, 96:11-13).

Zkrátka, i když naše pohádky samozřejmě nejsou fakticky pravdivé, pravda odhalená v Ježíšově příběhu ukazuje, že všechny tyto naše milované příběhy nejsou jen jakýmsi útekem z reality. Všechny tyto příběhy (a nadpřirozené skutečnosti, k nimž poukazují) v určitém smyslu dojdou naplnění v příběhu Ježíše Krista.

Ani pro křesťana není snadné citlivě odpovědět dítěti, které nad rozečtenou knížkou zvolá: „Chci, aby tu byl takový vznešený princ, který by nás zachránil před drakem. Chci, aby tu byl Superman. Chtěl bych umět létat. Kéž bychom mohli být nesmrtelní...“ Nemůžeme jen tak vyhrknout: „Ale on tu je! A to všechno jednou bude!“ Ve Spielbergově filmu *Hook* vystupuje Robin Williams v roli už dospělého